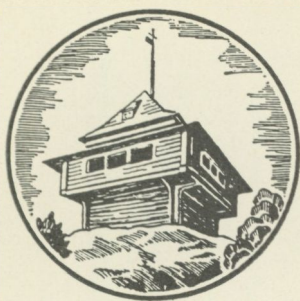

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1947**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS

OCH SKANSENS ÅRSBOK

1947

Redaktion:

ANDREAS LINDBLOM • GÖSTA BERG • ERIK ANDRÉN

Redaktör: Erik Andrén

Omslaget: Kåsa med året 1681 och ätterna Kurcks och Kags vapen, åsyftande landshövdingen i Skaraborgs län, friherre Gabriel Kurck, och hans maka Beata Kagg. Denna typ av dryckeskärl är föremål för en undersökning av A. Hirsjärvi (sid. 57). Nordiska museet 5,129.

Tryckt hos Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1947
Djuptrycksplanscher från Nordisk Rotogravyr

VISEN LEWIN

★ 4.12.1861 † 9.10.1946

Den 1 oktober 1885, några veckor innan Nordiska museet fyllde tolv år, möttes Artur Hazelius och Visen Lewin till den första gemensamma arbetsdagen i museets dåvarande lokaler, 79 Drottninggatan. Tidpunkten hade bestämts vid ett besök i samlingarna några dagar förut, och ett par brev hade växlats dessförinnan. I det ena hade den tjugufyraåriga blivande amanuensen sänt in sitt avgångsbetyg från Wallinska flickskolan samt ett av lektor Wilh. Sturzen-Becker utfärdat intyg om tre års korrekturläsningsarbete hos P. A. Norstedt & Söner. I det andra brevet hoppas hon "hjärtligt att jag måtte med god vilja och intresse för museet i någon mån uppfylla Edra fordringar". Man kan nog utan förbehåll säga, att Visen Lewin under sina fyra decennier i museets tjänst i hög grad lyckades uppfylla fordringarna.

"Mitt första arbete blev att ordna en brevsamling och korrekturläsa tidskriften Samfundet för Nordiska museets främjande för 1884" skriver hon själv i Minnen från 79 Drottninggatan (Fataburen 1933) i anslutning till hundraårsdagen av Artur Hazelii födelse. Arbetsuppgifterna — ej minst de redaktionella för museets publikationer — ökades oavslåeligt under de följande åren. Arkivalier förvärvades och förtecknades, och dokumenten om museets egen historia tillväxte kraftigt i brevväxling och handlingar. Mängder av kataloglappar i arkiv och bibliotek med den klara, lättläsliga pikturen vittna om den intensiva verksamhet som måste bedrivas, i all synnerhet under de tjuguet år som både handskrifterna och boksamlingen samtidigt gjorde anspråk på Visen Lewins intresse och arbetsförmåga. Under en femårsperiod fungerade hon även som sekreterare i Nordiska museets nämnd.

Ett femtiotal brev och P. M. samt en del karaktäristiska orderlappar mellan styresmannen och amanuensen, som omedel-

bart blev hans sekreterare, vittna om ömsesidigt förtroende och utbyte i de rikt fasetterade arbetsuppgifterna och problemen både i museet med dess sjudande utveckling och på Skansen, som vid 1890-talets början blev ett nytt och fordrande tillskott i den redan förut intensiva verksamheten.

Den livliga brevväxlingen under 1890-talet betingades av att Artur Hazelius den tiden ofta befann sig på resande fot. För sekreteraren gällde det då att, ofta brådiskande, besvara detaljerade frågor om arbetets gång i museet och på Skansen samt att verkställa det synnerligen skiftande innehållet i dessa impulsiva — av avståndet liksom intensifierade — promemorior, som kanske påteknats "göm noga denna P. m. till min återkomst".

Den 25 juli 1890 kommer brev från Växjö: "Själfr har jag rest härs och tvärs" (12 ortnamn uppräknas). Med brevet följer en P. M. i 17 punkter att utföra och besvara. Angående Skansen kan det låta så här: "Samråd med Sigrid Millrath om en del förberedelser för höstmarknaden — — Vi skola egentligen lägga an på att få frukt och grönsaker i oberäkneliga massor. Däröf skall bedjas och skrivas." I samband med de tidigare vårfesterna på Skansen fick sekreteraren ofta representera Artur Hazelius vid sammanträdena hos ledarinnan fru Anna Walenberg.

En dag i september 1890 meddelar Visen Lewin: "På Jonas Stolt (Byskomakaren Jonas Stolts minnen, Bidrag till vår odlings häfder, 5) har jag redan hunnit ett stycke framåt, men jag får lof att än en gång gå igenom hvad jag öfversatt, innan jag vågar lämna det i doktors händer". Flera av breven äro fyllda av detaljerade typografiska frågor och svar rörande redigeringen av vägledningar och andra publikationer, t. ex. Minnen från Nordiska museet. Man förstår, att det är "fullt upp med korrektur hela dagarna".

Tonfallet i breven från styresmannen har en klang av visshet om medarbetarens glada och tillgivna deltagande i förehavanden och framgångar, något som hennes svarsbrev, med hälsningar från amanuenser och kullor, ovedersägligt bekräftar. "Vi hoppas snart få höra något från vår resande styresman", heter det

i juli 1890. Belysande för omtanken är hennes förslag att något inskränka på annonseringen om Skansens konserter: "Jag tycker det blir så dyrbart för doktorn", och följande brevrader i maj 1892 ge en glimt av personligheten: "Jag var på Skansen i lördags, och där var om möjligt mer förtjusande än vanligt. Där är så idylliskt, så jag tycker ej det skulle behöfva bjudas på musik för att få folk dit. I min smak är Skansen tusen gånger vackrare i tystnad".

Ett gensvar på styresmannens arbetsglädje och verksamhetsiver framlyser i Visen Lewins sista brev till Artur Hazelius i september 1900: "Jag arbetar f. n. liksom förut med arkivet, går igenom gamla handskrifter, som jag, på samma gång de räknas, äfven förtecknar. Det är med fröjd jag ser högen af ordnade handlingar växa dag för dag. Och dock, hur mycket återstår ej ännu!" De sista orden te sig nu som ett varsel. Ty flera år efter det att Visen Lewin pensionerats nyårsafton 1925 — hon hade då varit museets bibliotekarie sedan 1901 — anlätades hon upprepade gånger för kvalificerade uppdrag i arkiv och

bibliotek. I samband med Artur Hazelii hundraårsminne 1933 upprättade hon t. ex. vid fyllda sjuttio år en översikt över fördelningen av förvärven till museet 1872—75 för Gösta Bergs bok om Artur Hazelius.

Mångsidigheten i hennes intressen kom hennes arbete i arkiv och bibliotek tillgodo, och flitiga forskningar i den egna släktens historia gjorde henne väl lämpad att vägleda vid de allt talrikare förfrågningarna rörande t. ex. skråarkivets personhistoria. Frågeställningar som hon kanske i första ögonblicket ställde sig något tveksam inför, fingo strax därefter full kompensation i intresserade och positiva uppslag till förmån för vederbörande.

När en person med Visen Lewins kvalifikationer får vara med om en institutions tonår och följa den fram till och över halvseklet, då får man en känsla av inslag i varp; så fast ter sig sambandet mellan arbetaren och det stora verkets historia. In i det allra sista lika vidsynt klar och klok behöll hon alltjämt ett livligt intresse för museets utveckling, och alldeles särskilt togo hennes tankar del uti vad som hände i Hazelius-arkivet, där hon under åren lagt hand vid de otaliga dokument av vibrerande liv, som det personliga brevet utgör.

Att samarbeta med Visen Lewin var en god fostran. En yttring av gillande från henne vid mötelse eller andra arbetsuppgifter inspirerade till ytterligare anspänning.

Om Artur Hazelius skriver hon i tidigare nämnda uppsats: "bakom den försynta älskvärdheten låg en hel värld av energisk kraft och klart medvetande om det mål han satt sig före. — — Alla hade vi en kolossal respekt för honom, men respekten bottnade i vördnad och varm beundran".

De orden belysa väsentliga drag i Visen Lewins egen personlighet, så präglad av trohet mot goda grundsatser.

Laura Stridsberg